

تعیین اعتبار و روایی نسخه فارسی پرسش‌نامه منش ورزشی

محمد ابراهیم رزاقی^۱، قاسم مهرابی^۲، و حبیب هنری^۳

تاریخ دریافت: ۹۳/۳/۲۶ تاریخ پذیرش: ۹۳/۷/۲۶

چکیده

این پژوهش، با هدف تعیین روایی و پایایی نسخه فارسی پرسش‌نامه منش ورزشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش حاضر را ورزشکاران، مربیان، کارشناسان ورزش حرفه‌ای و قهرمانی استان کرمان تشکیل دادند، که با توجه به ملاک حداقل حجم نمونه لازم برای گردآوری داده‌ها در تحلیل‌عاملی، ۱۴۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری، پرسش‌نامه ۲۵ سؤالی منش ورزشی ولراند و همکاران بود که دارای پنج خرده مقیاس (احترام به روابط اجتماعی، احترام به قوانین و مسئولان، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام و توجه به حریف، و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی) است. برای تحلیل داده‌ها، از شاخص‌های توصیفی برای توصیف آماری داده‌ها، ضریب آلفای کرونباخ برای تعیین پایایی درونی، و تحلیل‌عاملی تأییدی برای تعیین روایی سازه استفاده شد. نتایج حاکی از پایایی ۰/۸۲ برای پرسش‌نامه منش ورزشی بود. درخصوص روایی سازه و بر اساس میزان روابط و سطح معناداری، تمامی سؤالات، به‌غیر از یک سؤال، رابطه معناداری با عامل‌ها داشتند و توانستند پیشگوی خوبی برای عامل خود باشند. براساس نتایج پژوهش حاضر، نسخه فارسی پرسش‌نامه منش ورزشی دارای اعتبار و روایی قابل‌قبولی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: منش ورزشی، احترام، اخلاق ورزشی، تحلیل‌عاملی تأییدی

Reliability and Validity of Persian Version of Sportspersonship Orientations Questionnaires

Mohammad Ebrahim Razaghi, Ghassem Mehrabi, and Habib Honari

Abstract

The purpose of this research was to evaluate the reliability and validity of the Persian version of sportspersonship orientations questionnaire. The statistical population included athletes, coaches, professional sports and championship in Kerman province. The sample consisted of 140 individuals according to the criterion of minimum sample size for Factor Analysis. Measurement instrument was the Valler and et al sportspersonship orientations questionnaire including 25 questions with 5 subscales (respect for social conventions, respect for the rules and the officials, respect for one's full commitment toward sport participation, respect and concern for the opponent, and negative approach toward the practice of sport). Cranach's alpha and Confirmatory factor analysis were used to determine the internal and construct validity respectively. Results showed 0.82 reliability for sportspersonship orientations questionnaire. For construct validity and based on the relationship between the level of significance, all questions, except one, had significant relationship with their factors could be a good predictor for their factor. According to the results, the reliability and validity for Persian version sportspersonship orientations questionnaire were acceptable.

Keywords: Sportspersonship Orientations, Respect, Sport Ethic, Confirmatory Factor Analysis.

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران

۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

۳. دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی

مقدمه

سخن‌گفتن از اخلاق^۱ و منش، آسان‌تر از عمل به آن است. اخلاق در لغت، جمع واژهٔ خلق و به معنای خوی‌ها است (آهنگری، ۱۳۸۶). از این‌رو، دانش بررسی و ارزش‌گذاری بر خوی‌ها و رفتارهای آدمی، علم اخلاق نامیده می‌شود (فرهود، ۱۳۸۶). غالباً این باور وجود دارد که ورزش موجب بهینه‌شدن شخصیت و اخلاق افراد شود. به عبارتی، ورزش باعث پیش‌برد همکاری، مسئولیت، شهامت، کار گروهی، انصاف، و قدرت کنار آمدن با شرایط بحرانی می‌شود (کاواسانو و روبرتس^۲، ۲۰۰۱). در بُعدی دیگر، ممکن است ورزش افراد را در موقعیت‌هایی قرار دهد که به بروز رفتارهای غیر اخلاقی همانند تقلب، خشونت، و استفاده از داروهای غیر مجاز منجر شود. به عبارتی، این احتمال نیز وجود دارد که ورزش فرد را به «فساد» بکشاند (لمیر، روبرتس، و اومانسدن^۳، ۲۰۰۲). با این وجود، بیان شده است که شرکت در فعالیت‌های ورزشی ارتقاء "منش ورزشی"^۴ را موجب می‌شود. منش ورزشی، با عنوان احترام به روابط اجتماعی، احترام به قوانین و مسئولان، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام و توجه به حریف، و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی تعریف شده است (دوناهو و همکاران^۵، ۲۰۰۶، و کرمی، ۱۳۹۲). فلسفه‌ای که در پس پژوهش‌های منش ورزشی وجود دارد این است که چرا ورزشکاران در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند و انگیزهٔ رفتار آن‌ها در میادین ورزشی، چگونه می‌تواند بر منش ورزشی آنان تأثیرگذار باشد (گودرزی، ۱۳۹۰). بر این اساس، برای درک هرچه بهتر گرایش به منش ورزشی، سه دیدگاه نظری ارائه شده

است.

اولین دیدگاه، نظریهٔ شناختی - اجتماعی بندورا^۶ (۱۹۸۶) است؛ این دیدگاه بیان می‌کند الگوها و تشویق‌های ارائه‌شده، تعیین‌کنندهٔ باورهای ورزشکاران دربارهٔ رفتارهای بهنجار و نابهنجار در محیط‌های ورزشی هستند. رویکرد دیگر، توسط هان^۷ (۱۹۸۳) ارائه شده است؛ این رویکرد، مضامینی را از مدل رشدی - ساختاری بیان می‌کند که، به‌ویژه ظرفیت شخص را در پذیرش توافقات به عمل آمده در زمینهٔ مسائل اخلاقی، در برمی‌گیرد که این امر، در تضاد با برخوردهای خشونت‌آمیز است. دیدگاه روانی-اجتماعی، سومین دیدگاه نظری در ارتباط با منش ورزشی است که توسط ولراند^۸ و همکاران ارائه شده است (کرمی، ۱۳۹۲؛ حاجی‌پور، ۱۳۹۱؛ عابدینی، ۱۳۸۷؛ و همتی‌نژاد، و همکاران، ۱۳۸۹). ولراند، منش ورزشی را در پنج بخش ارائه کرده است. بخش اول، شامل نشان‌دادن احترام و اهمیت‌دادن به قوانین و مسئولان است؛ حتی اگر ورزشکاران توسط داوران و مسئولان، در جریان مسابقه جریمه شوند. بخش دوم، نشان‌دادن احترام و اهمیت‌دادن به حریف را در برمی‌گیرد؛ برای نمونه، ورزشکار باید از برنده شدن، بدون انجام مسابقه (در شرایطی که حریف آسیب دیده، و یا تأخیر داشته)، دوری کند. بخش سوم، پذیرش یک توافق‌نامهٔ عمومی نانوشته در ورزش است که می‌باید از طرف ورزشکار رعایت شود. بخش چهارم، در مورد کیفیت تعهد فرد به ورزش است که حضور منظم ورزشکار در جلسات تمرین، و سخت تمرین کردن را شامل می‌شود. بخش پنجم، رویکردی منفی در قبال شرکت در ورزش را در برمی‌گیرد و گواه آن، ذهنیت برد به هر قیمت است؛ در نتیجه، ورزشکار تمایل دارد برای برنده شدن قوانین را زیر پا بگذارد و از رفتار

1. Ethics
2. Kavussanu & Roberts
3. Lemyre, Roberts, & Ommundsen
4. Sportspersonship
5. Donahue et al.

6. Banduras social- cognitive theory
7. Hann
8. Vallerand

سای و فونگ^۱ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان منش ورزشی در بسکتبالیست‌ها و والیبالیست‌های جوان، به این نتایج دست یافتند که زنان نسبت به مردان، افراد کم‌سن‌تر نسبت به افراد مسن‌تر، و همچنین والیبالیست‌ها نسبت به بسکتبالیست‌ها، از سطح بالاتری از منش ورزشی برخوردارند. یافته‌های خبیری (۱۳۸۱) در بررسی تفاوت رعایت موازین اخلاقی بین زنان ورزشکار و غیر ورزشکار نشان داد بین دو گروه، در متغیرهای تنبیه و اطاعت، ابزارگونه نسبی بودن، احترام به قوانین، و نظم و احترام به قوانین اجتماعی تفاوت معناداری وجود ندارد و تنها در متغیر اخلاق بر اساس اصول جهانی، افراد غیر ورزشکار نسبت به ورزشکاران برتری داشتند. همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹)، منش ورزشی ورزشکاران نخبه مرد در ورزش‌های تیمی و انفرادی را مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که ورزشکاران رشته‌های انفرادی، از نظر منش ورزشی، در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های تیمی در سطح بالاتری قرار دارند. رزاقی، ستوده، افراش، و رزاقی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «سیری تاریخی بر کلاس پهلوانی و درسی اخلاقی از استاد محمود قتالی خوارزمی (پهلوان پوریای ولی)»، به این نتیجه رسیدند که باید به اسطوره‌های اخلاقی توجه ویژه شود و جوانان باید چنین اسطوره‌های پهلوانی را الگوی ورزشی خود قرار دهند. کمانی و اکبری (۱۳۹۲) نیز در پژوهشی به بررسی ارزش‌های اخلاقی بازیکنان فوتبال شهر تهران پرداختند و در نهایت دریافتند که بین نوجوانان ورزشکار، ارزش‌های اخلاقی از جایگاه مهمی برخوردار نیست و وجود همگنی بین جوانان باعث شده است که خصوصیات زمینه‌ای، جنسیت، سن، سطح تحصیلات، وضعیت تأهل، و وضعیت اقتصادی بر چگونگی ارزش‌های اخلاقی جوانان تأثیری نداشته باشد. احمدزاده، دوستی

خسونس‌آمیز استفاده کند. ولراند و همکاران (۱۹۹۷) در مفهوم چندبُعدی منش ورزشی، سه عنصر کلیدی را بیان می‌کنند که شامل گرایش به منش ورزشی، توسعه منش ورزشی، و نمود منش ورزشی در رفتار است. گرایش به منش ورزشی، به درک و باور شخصی افراد از ابعاد منش ورزشی مربوط می‌شود؛ بدین معنا که ورزشکار از نظر باورهای شخصی و ارزش‌گذاری، با کدام‌یک از مفاهیم منش ورزشی موافق یا مخالف است، و شدت آن در چه سطحی است. در بُعد دوم، توسعه منش ورزشی به فرآیندی مربوط می‌شود که طی آن منش ورزشی شکل می‌گیرد. این بُعد، در بردارنده اکتساب منش ورزشی، و عوامل مؤثر بر آن است. بُعد سوم، نمود منش ورزشی در رفتار فرد است که به شواهد رفتاری در زمان مقتضی مربوط می‌شود. بدین مفهوم که ورزشکاران در هنگام مواجه شدن با شرایط اخلاقی، چه عکس‌العملی را نشان می‌دهند یا به‌طور ساده، رفتارشان در محیط ورزشی تا چه اندازه با مفاهیم منش ورزشی همسو است. در ادامه، به خلاصه‌ای از پژوهش‌های صورت‌گرفته در این حوزه پرداخته می‌شود که بررسی مطلب مورد بحث را روشن‌تر ساخته و مبانی نظری پژوهش را نیز، فراهم می‌نماید.

لمیر و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان گرایش‌ها هدف‌گرایانه، توانایی درک‌شده، و منش ورزشی فوتبالیست‌های جوان، به این نتیجه رسیدند که از نظر بازیکنان، ابعاد احترام به قوانین و مسئولان، و احترام به روابط اجتماعی از اهمیت بیشتری برخوردار است. داناوو و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی تحت عنوان مدل انگیزشی استفاده از مواد ارتقاء دهنده کارایی در میان ورزشکاران نخبه، دریافتند انگیزش داخلی، و گرایش به منش ورزشی نقش مهمی را در جلوگیری از درگیر شدن در مسیرهای غیر اخلاقی همانند استفاده از مواد نیروزا ایفا می‌کند.

کارشناسان ورزش حرفه‌ای و قهرمانی استان کرمان، به تعداد ۲۰۰ نفر، تشکیل می‌دادند. نمونه آماری، باتوجه به ملاک تحلیل‌عاملی^۱، شامل حداقل حجم نمونه لازم برای گردآوری داده‌های مربوط به معادلات ساختاری بود؛ در تحلیل‌عاملی تأییدی^۲، حداقل حجم نمونه براساس عامل‌ها تعیین می‌شود نه براساس متغیرها، و چنانچه از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شود، حدود ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر پنهان) لازم است (جکسون^۳، ۲۰۰۳). براین اساس، حجم نمونه پژوهش حاضر شامل ۱۴۰ نفر (۱۲۳ ورزشکار، ۱۴ مربی، و سه کارشناس) بود. در این نمونه، سعی شد موارد استاندارد تحلیل‌عاملی تأییدی، باتوجه به معیارهای استاندارد رعایت گردد.

ابزار استفاده‌شده در این پژوهش، پرسش‌نامه استاندارد منش ورزشی ولراند و همکاران (۱۹۹۷) بود که متشکل از ۲۵ گویه و پنج عامل احترام به روابط اجتماعی^۴ (گویه‌های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱)، احترام به قوانین و مسئولان^۵ (گویه‌های ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲)، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود^۶ (گویه‌های ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، ۲۳)، احترام و توجه به حریف^۷ (گویه‌های ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴)، و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی^۸ (گویه‌های ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵) را شامل می‌شود. مقیاس اندازه‌گیری گویه‌ها براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت بود که از "اصلاً با من ارتباط ندارد" (یک) تا "کاملاً با من ارتباط دارد" (پنج) نمره گذاری می‌شد. برای آماده سازی پرسش‌نامه، ابتدا متن سؤال‌ها از انگلیسی به فارسی

و فرزنان (۲۰۱۲) به بررسی چالش‌های فرهنگی ورزشی استان مازندران پرداختند. نتایج این پژوهش بیانگر موارد کم‌رنگ‌شدن معنویت بین ورزشکاران، مشکلات اخلاقی و اعتیاد ورزشکاران، استفاده از شعارهای نامناسب و رواج فحاشی در ورزش، رواج رشوه و تبانی، پوشش و آرایش نامناسب ورزشکاران و رواج خال‌کوبی، عدم توجه به شایسته سالاری، و دوپینگ بود. در این پژوهش، کم‌رنگ‌شدن معنویت بین ورزشکاران، نسبت به دیگر موارد، از اهمیت بیشتری برخوردار بود. دیوبند، بزرگ‌زاده، و گویا (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان احترام به تصمیم داور در فوتبال، گزارش کردند که تیم ملی فوتبال آلمان با رعایت اصول اخلاقی ورزش فوتبال، و توجه به شعار فیفا مبنی بر احترام به یکدیگر توانسته است در بُعد اخلاقی رقابت‌ها نیز، نتایج قابل قبولی کسب نماید. در پیشنهادات این پژوهش آمده است که باشگاه‌های داخلی فوتبال کشور باید با توجه ویژه به چنین مباحث فرهنگی، در پیشبرد اخلاق و احترام متقابل در ورزش، و مهیا نمودن شرایطی مناسب برای داوران در جهت قضاوت‌های کم‌نقص، سهیم شوند. مرور یافته‌های پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد، منش ورزشی بخش مهمی از اخلاق ورزشی را شکل می‌دهد که متأسفانه گاه از سوی ورزشکاران و پژوهش‌گران ورزش به فراموشی سپرده می‌شود؛ این امر، پژوهشگران را بر آن داشت تا با تعیین روایی و پایایی پرسش‌نامه منش ورزشی، گامی هرچند کوتاه در این راستا بردارند

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، از نوع مطالعات همبستگی است؛ این پژوهش، از نظر جمع‌آوری اطلاعات، پیمایشی و از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی به‌شمار می‌رود.

جامعه آماری پژوهش حاضر را ورزشکاران، مربیان،

1. Factor analysis
2. Confirmatory Factor Analyze (CFA)
3. Jackson
4. Respect for social conventions
5. Respect for the rules and the officials
6. Respect for one's full commitment toward sport participation
7. Respect and concern for the opponent
8. Negative approach toward the practice of sport

ورزش‌های تیمی، و ۶۴/۳ درصد در ورزش‌های انفرادی مشارکت داشتند، ۱۴/۴ درصد در ورزش‌های دانشگاهی، ۱۷/۵ درصد در ورزش همگانی، ۳۹/۲ درصد در ورزش قهرمانی، و ۲۸/۹ درصد در ورزش حرفه‌ای به انجام فعالیت‌های ورزشی مشغول بودند. براساس یافته‌ها، ۱۵/۶ درصد آزمودنی‌ها در دامنه سنی ۱۵ تا ۲۰ سال، ۴۳/۴ درصد در دامنه سنی ۲۱ تا ۲۵ سال، و ۴۱ درصد در دامنه سنی بالای ۲۶ سال قرار داشتند. بررسی میزان تحصیلات آزمودنی‌ها نشان داد ۱/۶ درصد مدرک متوسطه، ۲۳ درصد مدرک دیپلم، ۱۵/۶ درصد مدرک فوق دیپلم، ۵۱/۶ درصد مدرک کارشناسی، و ۸/۲ درصد مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر داشتند.

برای اجرای تحلیل عاملی تأییدی، در ابتدا از آزمون کایزر، مایر، الکین استفاده شد تا کفایت حجم نمونه تعیین شود. طبق جدول ۱، نتایج این آزمون، ۰/۶۷۸ به‌دست آمد که نشان می‌دهد حجم نمونه برای تحلیل عاملی مناسب بود. همچنین نتایج آزمون کروییت بارتلت نیز، ۸۴۶/۴۸۳ محاسبه شد که نشان می‌داد بین گویه‌ها همبستگی لازم وجود دارد و حاکی از تأمین شرایط لازم برای انجام تحلیل عاملی در این مطالعه بود.

جدول ۱. نتایج آزمون کفایت نمونه‌گیری

آماره‌ها	آزمون کفایت نمونه‌گیری
۰/۶۷۸	آزمون KMO
۸۴۶/۴۸۳	X^2
۳۰۰	Df
۰/۰۰۱	Sig

برای اندازه‌گیری پایایی پرسش‌نامه، از روش همبستگی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) استفاده شد. باتوجه به جدول ۲، پرسش‌نامه منش ورزشی دارای پایایی درونی قابل قبول می‌باشد (۰/۸۲). همچنین پایایی عامل‌های احترام به روابط اجتماعی ۰/۷۸، احترام به قوانین و مسئولان ۰/۸۱، تعهد به ورزشی

ترجمه شد. سپس متخصصان ترجمه فارسی به همراه متن اصلی را بررسی و تأیید کردند. پس از آن، ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه، روایی صوری، و محتوایی ابزار را تأیید کردند. روش‌های آماری استفاده شده در این پژوهش، شامل آمار توصیفی (میانگین، و انحراف از میانگین)، و آمار استنباطی (تحلیل عاملی تأییدی) با استفاده از نرم‌افزارهای اس. پی. اس. اس. و لیزرل^۱ بود.

پیش از این پژوهشگرانی از این ابزار استفاده کرده‌اند که در ادامه به ضرایب پایایی برخی از آنها اشاره می‌شود. پایایی این ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ توسط سای و فونگ (۰/۸۲)، چانتال و همکاران^۲، در یک سال دوبار (۰/۸۲ و ۰/۸۴)، عابدینی (۰/۷۷)، و کرمی (۰/۸۳) گزارش شده است. علاوه‌براین، پرویوس^۳ (۲۰۱۰) در پژوهشی به توسعه ابزار "قضاوت اخلاقی در ورزش" پرداخت که از این پرسش‌نامه نیز، در سازه ابزار خود استفاده کرد. لی، ویتد، و نتومانیس^۴ (۲۰۰۷) در پژوهشی به توسعه مقیاس اخلاقی‌ای به نام "ویژگی‌های تصمیم اخلاقی در ورزش جوانان"^۵ پرداختند. در این پژوهش، پذیرش پذیرش جوانمردی که به‌عنوان یکی از عوامل مد نظر بود، برگرفته از پرسش‌نامه ولراند و همکاران (۱۹۹۷) بوده است. استورنس و اوامندسن^۶ (۲۰۰۴) در پژوهش پژوهش خود از این ابزار بهره گرفتند تا تناسب محیط اخلاقی و انگیزشی را پیدا کنند.

یافته‌ها

در این پژوهش، از ۱۴۰ ورزشکار مورد بررسی، ۷۰/۵ درصد مرد و ۲۹/۵ درصد زن بودند؛ ۳۵/۷ درصد در

1. Lisrel
2. Chantal et al.
3. Proios
4. Lee, Whitehead, & Ntoumanis .
5. Moral Decisions in Youth Sport Questionnaire (AMDYSQ)
6. Stormes & Ommundsen

که به آن پرداخته می‌شود ۰/۷۹، احترام و توجه به ورزشی ۰/۸۰ به دست آمد. حریف ۰/۸۵، و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد

جدول ۲. آزمون آلفای کرونباخ برای پایایی پرسش‌نامه

ردیف	مفهوم و عامل‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفا
۱	عامل، احترام به روابط اجتماعی	۵	۰/۷۸
۲	عامل، احترام به قوانین و مسئولان	۵	۰/۸۱
۳	عامل، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود	۵	۰/۷۹
۴	عامل، احترام و توجه به حریف	۵	۰/۸۵
۵	عامل، عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی	۵	۰/۸۰
۶	مفهوم، پرسش‌نامه منش ورزشی	۲۵	۰/۸۲

باتوجه به جدول ۳، رابطه گویه‌های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، و ۲۱ با عامل احترام به روابط اجتماعی، گویه‌های ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، و ۲۲ با عامل احترام به قوانین و مسئولان، گویه‌های ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، و ۲۳ با عامل تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، گویه‌های ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، و ۲۴ با عامل احترام و توجه به حریف و گویه‌های ۱۰، ۱۵، ۲۰، و ۲۵ با عامل عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی معنادار می‌باشد و فقط سؤال پنجم پژوهش، باتوجه به میزان رابطه ۰/۱۹، و ارزش تی ۱/۵۹، از رابطه خوبی برخوردار نیست.

جدول ۳. ارتباط بین شاخص‌ها با عامل‌های پرسش‌نامه منش ورزشی

ردیف	گویه‌ها	r_{α}	انحراف استاندارد	میزان رابطه	t-value	تأیید/عدم تأیید
۱	زمانی که شکست می‌خورم به حریف تبریک می‌گویم.	۳/۷۸	۰/۱۰	۰/۴۹	۵/۴۸	تأیید
۲	از داور اطاعت می‌کنم.	۴/۴۹	۰/۰۶	۰/۶۱	۶/۶۷	تأیید
۳	در مسابقه، حتی اگر مطمئن باشم که شکست می‌خورم عقب نمی‌کشم.	۴/۳۵	۰/۰۸	۰/۵۲	۵/۴۸	تأیید
۴	اگر حریف زمین بخورد به او کمک می‌کنم تا بلند شود.	۴/۲۱	۰/۰۹	۰/۵۹	۷/۰۲	تأیید
۵	برای کسب افتخارات، جوایز و مدال‌های شخصی رقابت می‌کنم.	۳/۸۹	۰/۱۰	۰/۱۹	۱/۵۹	عدم تأیید
۶	پس از شکست، با مربی حریف دست می‌دهم.	۳/۸۷	۰/۰۹	۰/۷۲	۸/۷۴	تأیید
۷	به قوانین احترام می‌گذارم.	۴/۶۳	۰/۰۵	۰/۵۵	۵/۹۳	تأیید
۸	ناامید نمی‌شوم و دست از تلاش برنمی‌دارم، حتی بعد از این که اشتباهات زیادی را مرتکب شدم.	۴/۳۵	۰/۰۷	۰/۵۰	۵/۲۰	تأیید
۹	اگر مقدر باشد، از داور می‌خواهم تا اجازه دهد که بازیکن تیم حریف که به اشتباه از بازی اخراج شده است، به بازی برگردد.	۲/۷۷	۰/۱۲	۰/۵۵	۶/۴۶	تأیید
۱۰	از آنچه مربی مرا به انجام آن وادار می‌کند، انتقاد می‌کنم.	۲/۹۱	۰/۱۱	۰/۳۹	۳/۱۹	تأیید
۱۱	بعد از مسابقه، به حریف برای عملکرد خوب تبریک می‌گویم.	۳/۸۶	۰/۰۹	۰/۶۱	۷/۱۴	تأیید
۱۲	حقیقتاً از تمامی قوانین ورزش خود اطاعت می‌کنم.	۴/۲۸	۰/۰۷	۰/۵۳	۵/۶۷	تأیید

ردیف	گویه‌ها	فرضیه	انحراف استاندارد	میزان رابطه	t-value	تأیید
۱۳	به دنبال راه‌هایی برای بهبود ضعف‌های خود هستم.	۴/۶۵	۰/۰۴	۰/۵۷	۵/۹۳	تأیید
۱۴	وقتی حریف آسیب می‌بیند، از داور می‌خواهم بازی را متوقف کند تا به او کمک کند.	۳/۸۶	۰/۱۰	۰/۷۰	۸/۷۰	تأیید
۱۵	بعد از مسابقه دلایلی در جهت توجیه اشتباهات خود می‌آورم.	۳/۰۶	۰/۱۰	۰/۵۱	۳/۸۵	تأیید
۱۶	پس از پیروزی، عملکرد خوب حریف را تأیید می‌کنم.	۳/۷۸	۰/۰۹	۰/۳۸	۴/۱۱	تأیید
۱۷	به داور احترام می‌گذارم حتی اگر خوب عمل نکند.	۳/۶۵	۰/۱۰	۰/۴۶	۴/۸۰	تأیید
۱۸	برایم مهم است که در همه تمرینات حضور داشته باشم.	۴/۵۷	۰/۵۴	۰/۵۵	۵/۷۷	تأیید
۱۹	اگر مشاهده کنم که حریف به اشتباه جریمه می‌شود، تلاشم را می‌کنم تا این اشتباه اصلاح گردد.	۲/۹۷	۰/۱۱	۰/۴۲	۴/۶۵	تأیید
۲۰	هنگامی که پس از مسابقه مربی اشتباهاتم را گوشزد می‌کند، از پذیرفتن این اشتباهات سرباز می‌زنم.	۲/۴۷	۰/۱۲	۰/۴۹	۳/۷۶	تأیید
۲۱	چه ببرم یا ببازم، بعد از مسابقه با حریف دست می‌دهم.	۴/۳۵	۰/۰۸	۰/۶۵	۷/۶۴	تأیید
۲۲	به تصمیمات همه مسئولان احترام می‌گذارم، حتی اگر آنها جزو تیم داوری نباشند.	۳/۶۴	۰/۰۹	۰/۴۹	۵/۲۲	تأیید
۲۳	در حین تمرینات تمام تلاش خود را به کار می‌بندم تا بهترین عملکرد را داشته باشم.	۴/۶۸	۰/۰۴	۰/۶۴	۶/۸۴	تأیید
۲۴	اگر حریفم از روی بد اقبالی وسایل خود را فراموش کرده باشد، وسایل اضافی خود را به او قرض می‌دهم.	۳/۹۳	۰/۰۹	۰/۸۰	۱۰/۳۸	تأیید
۲۵	اگر در طی زمان بحرانی (تعیین کننده) مسابقه دچار اشتباه شوم، عصبانی می‌شوم.	۳/۶۱	۰/۱۰	۰/۳۴	۲/۷۷	تأیید

برازش ریشه میانگین مربعات خطای برآورد^۱ است که ملاک مورد نظر در این مورد، باید کمتر از ۰/۰۵ باشد که برازش عالی نامیده می‌شود و مقادیر ۰/۰۵ تا ۰/۱۰، نشان‌دهنده برازش متوسط است (محسنین و رحیم‌اسفیدانی، ۱۳۹۲)، در جدول زیر، این آماره برابر ۰/۰۷۱، و قابل قبول است. در مورد شاخص‌های برازش مطلق و تطبیقی (خوب) معیار بالابودن تمامی شاخص‌های CFI، GFI، NFI و NNFI، بالای ۰/۹ است (محسنین و رحیم‌اسفیدانی، ۱۳۹۲) که نشان می‌دهد تمامی شاخص‌ها، مناسب ارزیابی شده است.

اعتبار عاملی، صورتی از اعتبار سازه است که از طریق تحلیل عاملی به دست می‌آید و استفاده از تحلیل عاملی در شاخه‌هایی که در آنها از آزمون و پرسش‌نامه استفاده می‌شود، لازم و ضروری است (هنری، ۱۳۹۰). باتوجه به جدول ۴، مقدار نسبت خی دو به درجه آزادی، برابر ۱/۶۹ است، باتوجه به اینکه این مورد، مهم‌ترین آماره برازش است و به حجم نمونه بسیار حساس می‌باشد، چنانچه معیار ملاک این آماره کمتر از دو باشد، وضعیت مطلوب را نشان می‌دهد. یکی از مهم‌ترین شاخص‌های دیگر، نیکویی

1. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

جدول ۴. شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تأییدی

مقدار هر شاخص	ویژگی‌های هر شاخص	شاخص‌های کلی
۱/۶۹	کای اسکور بهنجار شده به درجه آزادی (χ^2 / df)	شاخص‌های برازش مقتصد (بد)
۰/۰۷۱	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	
۰/۹۳	شاخص برازش تطبیقی (CFI)	
۰/۹۴	شاخص نیکویی برازش (GFI)	
۰/۹۵	شاخص برازش هنجار شده (NFI)	شاخص‌های برازش مطلق و تطبیقی (خوب)
۰/۹۴	شاخص برازش هنجار نشده (NNFI)	
سطح معناداری = ۰/۰۰۱		

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهند که شرکت در فعالیت‌های ورزشی موجب پیشبرد همکاری، شهامت، کار گروهی، انصاف، مسئولیت، و قدرت کنار آمدن با شرایط بحرانی شده و در نهایت، ارتقاء منش ورزشی را در پی دارد. فقدان یک مقیاس مطلوب برای سنجش منش ورزشی که قابلیت اطمینان و روایی قابل قبولی داشته باشد، به‌خصوص برای ورزش‌هایی که منش در آنها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، احساس می‌شود. باتوجه‌به اینکه اساس هر پژوهش، استفاده از ابزارهای معتبر و پایا می‌باشد و تفسیر نتایج پژوهش، به روایی ابزار به‌کاررفته بستگی دارد، پژوهشگران باید از روایی ابزار مطمئن باشند (پورسلطانی‌زرنندی، و ایرجی نقندر، ۱۳۹۲). پرسش‌نامه منش ورزشی که توسط ولراند و همکاران (۱۹۹۷) ساخته شده بود، از این نظر به‌عنوان ابزار این پژوهش انتخاب شد که ابزاری جامع و جهانی بوده و در اکثر ابزارهای ساخته شده اخلاقی، در سطح بین‌المللی، مورد استفاده قرار گرفته است؛ شاید بتوان چنین ذکر کرد که پژوهشگران اخلاق ورزش، ابزار ولراند و همکاران را به‌عنوان الگویی برای ساخت ابزار خود در حوزه‌های مرتبط قرار داده‌اند. بنابراین هدف از انجام این پژوهش، بررسی و تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامه استاندارد منش ورزشی ولراند و همکاران (۱۹۹۷)، در جامعه‌ای از قهرمانان ورزشی ایرانی بود.

باوجود این‌که پژوهش‌های متعددی بر اعتبار این ابزار صحه گذاشته‌اند، اما برخی از گویه‌ها نیاز به اصلاح داشتند که پژوهش حاضر به آن دسته از سؤال‌ها اشاره کرده است. با این وجود، نباید از سایر ویژگی‌های منحصر به فرد این ابزار، و تأییدی نهایی گویه‌های دیگر آن غافل شد. بررسی پایایی هر یک از عامل‌های پرسش‌نامه نشان داد، پایایی عامل‌های احترام به روابط اجتماعی ۰/۷۸، احترام به قوانین و مسئولان ۰/۸۱، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود ۰/۷۹، احترام و توجه به حریف ۰/۸۵، و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی ۰/۸۰، و همچنین پایایی کل پرسش‌نامه ۰/۸۲ است. به‌این‌ترتیب، هماهنگی درونی کل پرسش‌نامه و تمامی عامل‌ها در سطح مطلوبی به‌دست آمد. این یافته‌ها بیانگر آن است که پرسش‌نامه منش ورزشی ابزار معتبری است که می‌تواند به پژوهشگران روان‌شناسی ورزش در حوزه‌های مرتبط با اخلاق ورزشی کمک کند. این یافته‌ها با نتایج سای و فونگ (۰/۸۲)، چانتال و براج‌اسولانت (۰/۸۲ و ۰/۸۴)، عابدینی (۰/۷۷)، حاجی‌پور (۰/۷۷)، و کرمی (۰/۸۳) هم‌راستا می‌باشد. سازه‌های این ابزار در اغلب ابزارهای دیگر نیز، به چشم می‌خورد که نشان از اعتبار ابزار حاضر دارد. پروبوز (۲۰۱۰) در پژوهش خود که به توسعه ابزار قضاوت اخلاقی در ورزش پرداخت، از این پرسش‌نامه در سازه ابزار خود استفاده کرد. لی و

را به دست آورند.

منابع

۱. آهنگری، ف. (۱۳۸۶). پیشینه و بنیادهای اخلاق در ایران و جهان. *فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری*، شماره ۳، صص ۲۲-۱۱.
۲. پورسلطانی زرنندی، ح.، و ایرجی نقندر، ر. (۱۳۹۲). تعیین روایی و پایایی پرسش‌نامه خودارزیابی زمان در مسئولان هیئت‌های ورزشی استان خراسان رضوی. *پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی*، شماره ۵، صص ۹۱-۱۰۰.
۳. حاجی‌پور، ع. (۱۳۹۱). ارتباط اخلاق ورزشی با میزان موفقیت ورزشی ورزشکاران نخبه استان خراسان جنوبی. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات کرمان)*.
۴. خبیری، م. (۱۳۸۱). بررسی تفاوت رعایت موازین اخلاقی بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار. *علوم زیستی ورزشی (حرکت)*، شماره ۱۳، صص ۱۹-۵.
۵. دیوبند، س. م.، بزرگ‌زاده، ز.، و گویا، س. م. ر. (۱۳۹۲). احترام به تصمیم داور در ورزش فوتبال (بررسی موردی عملکرد تیم ملی فوتبال آلمان). *مقاله ارائه شده در همایش ملی اخلاق در ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران جنوب)*.
۶. رزاقی، م. ا.، ستوده، م. ص.، افراش، م.، و رزاقی، ج. (۱۳۹۲). سیری تاریخی بر کلاس پهلوانی و درسی اخلاقی از استاد محمود قتالی خوارزمی (پهلوان پوریای‌ولی). *نشریه مدیریت و فیزیولوژی ورزشی شمال*، شماره ۱، صص ۴۸-۳۹.
۷. رزاقی، م. ا.، موسوی، س. ج.، و قنبری، ن. همکاران (۲۰۰۷) در پژوهشی به توسعه مقیاس اخلاقی‌ای با نام «ویژگی‌های تصمیم اخلاقی» در ورزش جوانان پرداختند و عامل پذیرش جوانمردی را از پژوهش ولراند و همکاران بهره گرفتند. استورنس و اوماندرس (۲۰۰۴) نیز، در پژوهش خود از این ابزار بهره گرفتند تا تناسب محیط اخلاقی و انگیزشی را پیدا کنند. در بررسی روایی سازه پرسش‌نامه، و قدرت پیشگویی سؤالات، نتایج مقادیر ارزش تی و همچنین میزان رابطه‌ها نشان دادند، تنها سؤال پنجم پژوهش با عامل عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی رابطه معناداری ندارد و نمی‌تواند پیشگوی خوبی برای عامل خود باشد، ولی سؤال دیگر، با ارزش تی بین ۲/۷۷ تا ۱۰/۳۸، توانستند پیشگوی معناداری برای عامل‌های خود باشند. بنابراین به استثنای سؤال پنجم ابزار، بقیه سؤالات مورد تأیید ساختار نظری پرسش‌نامه بوده و روایی بیرونی، و مقادیر برآورد روایی درونی سؤالات نیز، تأیید شده است. در آزمون بدی برازش، دو شاخص نسبت خی دو به درجه آزادی (۱/۶۹) و ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (۰/۷۱)، برازش مدل را تأیید کردند. برازش مدل تعیین‌کننده درجه‌ای است که داده‌های واریانس-کوارینانس نمونه‌ای، مدل معادلات ساختاری را حمایت می‌کند. در مورد شاخص‌های برازش مطلق و تطبیقی (خوب)، معیار بالابودن تمامی شاخص‌های CFI، GFI، NFI و NNFI بالای ۰/۹ است که نشان می‌دهد تمامی شاخص‌ها مناسب ارزیابی شده است. در نهایت، براساس یافته‌های به‌دست‌آمده چنین نتیجه‌گیری می‌شود که تمامی عامل‌ها، و همچنین کل پرسش‌نامه از قدرت تشخیص لازم به‌منظور بررسی و شناسایی منش ورزشی ورزشکاران برخوردار است و پژوهشگران حوزه تربیت‌بدنی و ورزش می‌توانند از پرسش‌نامه منش ورزشی بر مبنای مدل پنج عاملی، به‌عنوان پرسش‌نامه‌ای روا و پایا در حوزه‌های مختلف استفاده کنند و نتایج قابل اطمینانی

۲۹. ۱۵. هنری، ح. (۱۳۹۰). طراحی مدل معادلات ساختاری سرمایه اجتماعی و مدیریت دانش در سازمان‌های ورزشی. پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، شماره ۱، صص ۱۰۵-۸۵.
16. Ahmadzadeh, A., Dousti, M., & Farzan, F. (2012). Identifying of sport cultural challenges in Iran (Case study: Mazandaran province). *International Journal of Sport Studies*, Vol. 2, pp. 250-254.
17. Chantal, Y., & Bernache-Assollant, I. (2003). A prospective analysis of self-determined sport motivation and sportspersonship orientations, *Athletic Insight*, vol. 5, Issue. 4, pp. 110-123.
18. Chantal, Y., Robin, P., Vernant, J. P., & Bernache-Assollant, I. (2005). Motivation, sportspersonship, and athletic aggression: a meditational analysis, *Psychology of Sport and Exercise*, vol. 6, Issue. 2, pp. 233-249.
19. Donahue, E. G., Miquelon, P., Valois, P., Goulet, C., Buist, A., & Vallerand R.J. (2006). A Motivational Model of Performance-Enhancing Substance Use in Elite Athletes. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, vol. 28, pp. 511-520.
20. Hajipour, A., Sharifian, E., & Noraei, T. (2012). An investigation of the relationship between the winning tendencies of the elite athletes in the South Khorasan province (Iran) with their sports achievement. *International Journal of Sport Studies*, vol. 2, pp. 385-392.
21. Jackson, D. L. (2003). Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: q hypothesis. *Structural Equation Modeling*, vol. 10, pp. 128-141.
۸. عابدینی، ا. م. ب. (۱۳۸۷). بررسی منش ورزشی ورزشکاران نخبه ورزش‌های تیمی و ورزشکاران ورزش‌های انفرادی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شمال.
۹. فرهود، د. (۱۳۸۶). مروری بر تاریخچه اخلاق همراه با گردآوری زمینه‌های گوناگون اخلاق. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۱، صص ۶-۱.
۱۰. کرمی، ز. (۱۳۹۲). بررسی منش ورزشی دانش‌آموزان دختر ورزش‌های تیمی و انفرادی در استان فارس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۱۱. کمائی، س. و اکبری، ا. (۱۳۹۲). بررسی ارزش‌های اخلاقی در بازیکنان نوجوان فوتبال شهر تهران. ارائه شده در همایش ملی اخلاق در ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران جنوب).
۱۲. گودرزی، م. (۱۳۹۰). مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. انتشارات دانشگاه تهران.
۱۳. محسنین، ش. و رحیم‌اسفیدانی، م. (۱۳۹۲). مدل‌سازی معادلات ساختاری (آموزشی و کاربردی) به کمک نرم افزار لیزرل. موسسه کتاب مهربان نشر. صص ۴۲.
۱۴. همتی‌نژاد، م. ع.، رضائی‌نژاد، ر.، طباطبائی، ح.، شاهین‌طبع، م. و عابدینی، ا. م. ب. (۱۳۸۹). منش ورزشی ورزشکاران نخبه مرد ورزش‌های تیمی و انفرادی. المپیک، شماره ۴، صص ۳۹-

22. Kavussanu, M., & Roberts, G. C. (2001). Moral functioning in sport: An achievement goal perspective. *Journal of sport and Exercise psychology*, vol. 23, Issue. 1, pp. 37-54.
23. Lee, M. J., Whitehead, J., & Ntoumanis, N. (2007). Development of the Attitudes to Moral Decisions in Youth Sport Questionnaire. *Psychology of Sport and Exercise*, vol. 8, pp. 369-392.
24. Lemyre, P. N., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2002). Achievement goal orientations, perceived ability, and sportpersonship in Youth Soccer. *Journal of Applied Sport Psychology*, vol. 14, Issue. 2, pp. 120-136.
25. Proios, M. (2010). Development and validation of a questionnaire for the assessment of moral content judgment in sport. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, vol. 8, Issue. 2, pp. 189-210.
26. Stornes, T., & Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and Sportpersonship: a study of young handball players, *Scandinavian Journal of Educational Research*, vol. 48, Issue .2, pp. 205-221.
27. Tsai, Eva., & Fung, Lena (2007). Sportpersonship in youth basketball and volleyball players, *Athletic Insight*, vol. 5, Issue. 6, pp. 211-227.
28. Vallerand, R. J., Briere, N. M., Blanchard, C., & Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportpersonship Orientations Scale, *Journal of Sport & Exercise Psychology*, vol. 19, pp. 197-206.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی